ROK IX

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 4

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 LUTEGO 1934 ROKU

POROZUMIENIE MIĘDZY PRODUCENTAMI I KONSUMENTAMI

Zaspakajanie potrzeb wewnętrznych produktami wytwarzanemi w kraju jest tak ogólnie przyjętym postulatem, że nie wymaga szczegółowego uzasadnienia. Wciąż wzmagający się na całym świecie protekcjonizm, hamujący eksport polskich towarów i utrudniający zachowanie czynnego bilansu handlowego, niezbędnego dla Polski, zmusza nas tembardziej do „zwracania się twarzą" (jak mawiają nasi wschodni sąsiedzi) do rynku wewnętrznego.

Związek Przemysłu Chemicznego — oddawna już prowadzi wytężoną działalność w kierunku pobudzenia wszechstronnego rozwoju produkcji chemicznej, która powinna ogarniać coraz to nowe dziedziny i nasycać wszelkie krajowe zapotrzebowania. W dostosowaniu się do życzeń i wymagań konsumenta widzimy czynnik postępu produkcji, którego działanie w niektórych wypadkach może być skuteczniejsze od barjer celnych, broniących krajowej wytwórczości chemicznej.

Jednym ze środków służących uzgodnieniu poglądów producentów i konsumentów są wspólne zgromadzenia przedstawicieli tych sfer, albowiem bezpośrednia wymiana spostrzeżeń pozwala na wyjaśnienie wszelkich niejasności i nieporozumień, umożliwia szybką orjentację co do rzeczywistego stanu spraw i znakomicie przyczynia się do załatwiania różnych skomplikowanych zagadnień, zwłaszcza zaś tych, w których jednocześnie grają rolę czynniki techniczne, handlowe, finansowe i t. p.

W dawniejszych etapach—działalność Związku w tym kierunku ujawniała się głównie przez zwoływanie porozumiewawczych zebrań z konsumentami chemikalij na terenie poszczególnych izb przemysłowo-handlowych. Z biegiem czasu — powstała potrzeba większego zróżniczkowania problematów, co jest zrozumiałe wobec znanej różnorodności przemysłu chemicznego; weszliśmy więc na drogę organizowania zebrań łącznie z określoną grupą konsumentów, mającą poważniejszą doniosłość — jako odbiorcy. Na pierwszy ogień — poszedł przemysł włókienniczy, z którym odbyliśmy przed kilku miesiącami w Łodzi wspólne posiedzenie; owocność tej próby ujawni się w całej pełni dopiero po sfinalizowaniu ankiety, obrazującej chemiczne potrzeby włókiennictwa; rezultaty ankiety są obecnie w opracowaniu.

W dn. 8 lutego odbyło się w lokalu Związku Przemysłu Chemicznego wspólne posiedzenie z przedstawicielami przemysłu garbarskiego. W zebraniu wzięło udział około 30 osób, reprezentujących parytatywnie obie dziedziny. Obradom, prowadzonym na wysokim poziomie i na podstawie przygotowanych uprzednio materjałów, przewodniczył początkowo p. Dr. Józef Landau, a następnie p. Prez. J. Pfeiffer. Rozważano kolejno przedmioty zapotrzebowania chemicznego ze strony 3-ch działów garbarstwa, mianowicie wytwarzania materjału podeszwowego (wyprawa roślinna), garbarstwa wierzchów (wyprawa chromowa) i produkcji futer. Poddano szczegółowej dyskusji — co do możliwości nabywania w kraju, gatunków, cen, warunków dostawy i t. d. następujące artykuły: wapno, sól, siarczek sodu, kwas siarkowy, kwas solny, kwas mrówkowy, kwas szczawiowy, kwas mlekowy, soda, kwaśny węglan sodowy, siarczan magnezu, siarczyn sodowy kwaśny i obojętny, tran, tłuszcze garbarskie, łój, sulfonowane oleje i trany, dwuchromiany sodu i potasu, ałun chromowy, garbarskie preparaty chromowe, formalina, żółtka, barwniki organiczne i t. zw. „Ursole", pigmenty i barwne apretury, rozpuszczalniki (jak octan amylu, metylanon), nitroceluloza, kompozycje służące do nadawania skórom połysku, produkty służące do biochemicznego odwapniania skóry („Oropony" i t. p.), woda utleniona, wyciągi roślinne, siarczek arsenu ,garbniki syntetyczne.

Niektóre z wymienionych artykułów są używane przez garbarstwo w niewielkich ilościach; instalowanie więc kosztownych urządzeń dla ich fabrykacji nie byłoby racjonalne. Znaczna część zapotrzebowania jest pokrywana krajową produkcją, która nie budzi żadnych zastrzeżeń ani krytyki. Niektóre artykuły, aczkolwiek są wytwarzane w kraju, nie są dostarczane na rynek w dostatecznej ilości w okresie *sezonu* garbowania (który np. w przemyśle futrzanym trwa od lipca do grudnia). Uregulowanie tych ostatnich rozbieżności powinno być względnie łatwe. Sytuacja będzie trudniejsza, gdy *gatunek* krajowych produktów chemicznvch wywołuje krytykę; ale są to właśnie klasyczne wypadki, w których zorganizowany przemysł musi się zdobyć na wysiłek, a nasza organizacja — na pewien nacisk. W szeregu wypadków można było dojść do przeświad-

czenia, że fabryki chemiczne powinny staranniej i dokładniej prowadzić akcję *propagandy* swych artykułów na terenie garbarstwa. Niektóre z zagadnień, poruszonych na zebraniu i oświetlonych dyskusyjnie z paru stron, są więcej skomplikowane i nie pozwalają się wtłoczyć w żaden schemat. Rozwiązanie ich będzie wymagało dłuższych badań, które stopniowo tylko mogą doprowadzić do zupełnie pomyślnych wyników.

Zebranie zakończone zostało decyzją stałej koordynacyjnej współpracy, oraz postanowieniem zwoływania w dłuższych odstępach ponownych zebrań przedstawicieli obu przemysłów.

PRODUKCJA SZTUCZNEGO JEDWABIU

Światowa produkcja sztucznego jedwabiu w r. 1933 wzrosła, w porównaniu z poprzedniemi latami, wynosząc:

W r. 1930	186.715 tonn
W r. 1931	213.995 „
W r. 1932	235.715 „
W r. 1933	284.305 „

Powiększyła się też produkcja polska z 3.350 tonn w r. 1932 do 3.650 tonn w r. 1933; wzrost produkcji w Polsce (ok. 10%) jest więc niższy niż wzrost produkcji światowej (ok. 20%).

Najwyższą produkcję na świecie wykazują Stany Zjednoczone Am. Półn. które w r. 1933 wytworzyły 78.230 tonn; drugie miejsce zajmuje Japonja z 40.875 tonn, potem następuje Wielka Brytanja (38.220 tonn), Włochy (37.290 tonn), Niemcy (31.000 tonn), Francja (26.000 tonn). Polska zajmuje dziesiąte miejsce w produkcji śwatowej.

87% sztucznych włókien wytwarzanych jest na świecie przy pomocy metody wiskozowej; jedwab octanowy partycypuje w 8,5%, miedziowo-amonjakalny w 3,5%; pozostały 1% przypada na jedwab kolodjonowy, produkowany obecnie tylko w Stanach Zjednoczonych przez amerykańską fabrykę znanego belgijskiego przedsiębiorstwa „Tubize".

Najwyższy eksport sztucznego jedwabiu wykazują Włochy (15.490 tonn), najwyższy import — Niemcy (11.059 tonn). Domniemana nadwyżka eksportowa produkcji europejskiej wyniosła w r. 1933 przeszło 28.000 tonn.

Ceny sztucznego jedwabiu w r. 1933 uległy zarówno w Polsce jak na całym świecie dalszej zniżce, wynoszącej w porównaniu do r. 1932 poniżej 10%.

W SPRAWIE OBROTU ETEREM

Obowiązujące przepisy w zakresie obrotu eterem są tak bardzo rygorystyczne, że sprzedaż eteru w Polsce w ostatnich latach, a więc również produkcja eteru i zużycie spirytusu na cele tej produkcji — znakomicie zmalały. Producenci eteru, pragnąc zliberalizować obowiązujące normy prawne, złożyli w Min. Opieki Społecznej obszerny memorjał, w którym motywują konieczność dopuszczenia eteru do wolnego obrotu przy zastosowaniu mniejszych niż obecnie ograniczeń.

W sprawie tej odbyła się specjalna narada na terenie Dep. Zdrowia, gdzie ustalono, że do całkowicie wolnego obrotu mógłby być dopuszczony eter, lecz tylko pod warunkiem skażenia go w taki sposób, aby — nie zatracając najistotniejszych własności tego produktu — uczynić go niezdatnym do spożycia wewnętrznego ani do łatwego i prostego odkażania. Natomiast możliwe będzie poczynienie pewnych ulg przy nabywaniu eteru bądź przez osoby, dla których eter jest niezbędny do wykonywania zawodu (felczerzy, pielęgniarze, zakłady kosmetyczne i t. p.), bądź przez wyższe i zawodowe zakłady naukowe — do celów laboratoryjnych i badawczych. Ponadto ustalono, że należy opracować normy zaniku eteru przy obrocie hurtowym i detalicznym.

Zdajemy sobie sprawę, że zastosowanie odpowiedniego środka skażającego do eteru nie jest ani proste ani łatwe. Toteż istnieje tu szerokie pole działania dla inicjatywy producentów eteru oraz rodzimej wynalazczości.

NOWE DZIAŁY PRODUKCJI

Częstochowska Fabr. Farb „Zawodzie" wypuściła na rynek „Anhezyt", środek do zwiększania przylegania (adhezji) pasów skórzanych do kół pasowych.

„Anhezyt" pozbawiony jest żywicy i wszelakich kwasów; działa konserwująco na skórzany materjał pasów.

Podniosła się bardzo znacznie jakość produkowanych w kraju polew kaflowych. W okresie lat ubiegłych sprowadzano z zagranicy, zwłaszcza z Niemiec, dość znaczne ilości polewy tańszej od produktu polskiego, zarówno z uwagi na większą w Niemczech produkcję, jak stosowanie tańszych, choć gorszych surowców — zamiast cyny i ołowiu. Produkcja polska uporządkowała obecnie całkowicie stosunki w tym zakresie, produkuje polewę we wszystkich żądanych przez rynek gatunkach, ponadto zaś wypracowała szeroką skalę rabatów — przy jednoczesnem obniżeniu ceny zasadniczej.

TARYFIKACJA ŚRODKÓW LECZNICZYCH

Na tle wprowadzenia w życie dn. 10 października r. ub. nowej taryfy celnej, wynika szereg trudności i wątpliwości natury taryfikacyjnej, które muszą być rozstrzygane drogą interpretacji przepisów i postanowień taryfowych. Wątpliwości takie zarysowały się również w odniesieniu do sposobu clenia środków leczniczych w formie dozowanej. O ile bowiem produkty jednoskładnikowe taryfikowane są bezspornie według odpowiednich pozycyj taryfy celnej z dodatkiem za dozowanie (stosownie do Uwagi do poz. 384), o tyle nie było rzeczą dostatecznie jasną, jak należy clić takie dozowane środki lecznicze, które składają się z kilku składników — jak to zazwyczaj ma miejsce w specyfikach farmaceutycznych.

Celem rozstrzygnięcia tych wątpliwości, odbyła się w Min. Skarbu specjalna narada, która

sformułowała pewne dyrektywy, dotyczące sposobu taryfikacji omawianych artykułów. Przedewszystkiem więc uzgodniono, że środek leczniczy, składający się z jednego produktu czynnego i substancji wypełniającej, powinien być clony według tej pozycji taryfy celnej, która przewiduje odpowiedni produkt czynny, z dodatkiem za dozowanie, według odpowiednich postanowień taryfowych. Gotowe środki lecznicze, będące mieszaniną kilku substancyj czynnych, powinny być w zasadzie taryfikowane według pozycji 384, z zastosowaniem Uwagi do tej pozycji, jeżeli jednak jeden ze składników odgrywa w tej mieszaninie decydujące znaczenie — czy to z uwagi na jego ilość, czy wartość, czy wreszcie działalnie lecznicze — wówczas mieszanina taka może być taryfikowana inaczej, stosownie do specjalnych wykazów, przewidujących sposób taryfikacji specyfików. Gotowe rozczyny dozowane w ampułkach clone być powinny według poz. 384, z zastosowaniem odpowiednich uwag. Inne rozczyny — według podstawowego materjału, jeżeli tylko nie podlegają cłu wyższemu, przewidzianemu w poz. 384, wówczas bowiem clone są według poz. 384.

Dyrektywy powyższego zebrania mają być jeszcze zbadane dokładniej przez Departament Ceł i opublikowane w formie właściwego okólnika do Urzędów Celnych.

KRONIKA

Dn. 8 lutego r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego na którem w skład członków Związku została przyjęta ponownie Fabryka Farb i Lakierów „Nobiles" we Włocławku.

Na temże posiedzeniu Zarząd Związku zapoznał się szczegółowo z przebiegiem przedwstępnych rozmów, prowadzonych na terenie Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie z delegacją angielską, a mających na celu przygotowanie rokowań o zawarcie nowego traktatu handlowego polsko-angielskiego.

Związek Przemysłu Chemicznego opracował szczegółowy i bardzo dokładny memorjał, obrazujący możliwości rozwoju stosunków handlowych polsko-angielskich na polu surowców i produktów chemicznych. Memorjał był poddany dyskusji z przestawicielami brytyjskich sfer rządowych, pp. A. Mullins i D. H. Lyal, którzy przebywali w Warszawie od 31 stycznia do 7 lutego, celem przeprowadzenia wstępnych negocjacyj, poprzedzających właściwe rokowania o traktat handlowy pomiędzy Polską a Anglją.

Na przewodniczącego Komisji Pracy Związku Przemysłu Chemicznego powołany został p. Inż. M. Holtorp, dyrektor Przem. Handl. Zakładów „Ludwik Spiess i Syn".

Min. Przemysłu i Handlu zaakceptowało proponowany przez Związek projekt rozdziału kontyngentów importowych na surowiec tłuszczowy. W związku z naszą propozycją, należy przypuszczać, że uzgodniony między przemysłem i rolnictwem kontyngent na ciekłe oleje roślinne będzie wyzyskany wyłącznie tylko w formie nasion.

P. Wacław Tymowski, inż. chemik i rzecznik patentowy prosi nas o poinformowanie, że biuro jego mieści się przy ul. Elektoralnej 11, tel. 240-16.

Nakładem Sp. Akc. „Boruta" w Zgierzu wydany został kalendarzyk kieszonkowy o całkiem specjalnym charakterze. Zawiera bowiem w części informacyjnej szereg pożytecznych wiadomości w zakresie chemji, jak: międzynarodowe ciężary atomowe, tablice ciężaru właściwego i zawartości procentowej różnych kwasów, zasad i roztworów, tudzież dane dotyczące zmiękczania wody. Wskutek tego wydawnictwo nie ma już tylko wyłącznie reklamowych cech — jak wiele innych podobnych notatników — lecz oddać może usługi chemikom, pracującym w ruchu fabrycznym. Pewne zastrzeżenie budzi tylko użyta w części informacyjnej nomenklatura. Mianowicie nazwy amin (nawet w produktach, których nazwy wydrukowane są w bezpośredniem sąsiedztwie), podane są raz w rodz. męskim, kiedyindziej — w żeńskim. Należałoby na przyszłość ujednostajnić podobne sprawy.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 11. z dn. 7 lutego r. b. ukazało się pod poz. 96 Rozporządzenie Ministrów Opieki Społecznej i Spraw Wojskowych z dn. 30 stycznia 1934 r. o wykonywaniu praktyki lekarskiej.

Rozporządzenie to interesuje fabryki chemiczno-farmaceutyczne, gdyż zawiera pewne postanowienia, dotyczące środków leczniczych.

W Dz. Ust. Nr. 12 z dn. 12 lutego r. b. ukazał się pod poz. 97 tekst międzynarodowej Konwencji o ograniczeniu fabrykacji i o uregulowaniu podziału środków odurzających, podpisanej w Genewie, dn. 13 lipca 1931 r.

W „Monitorze Polskim" Nr. 35 z dn. 13 lutego r. b. ukazał się pod poz. 49 okólnik Ministerstwa Skarbu T. 7. w sprawie clenia ekstraktu quebrachowego.

Stosownie do tego okólnika, ekstrakt quebrachowy suchy sulfitowany oraz niesulfitowany, lecz pozostawiający przy rozpuszczeniu osad w ilości do 5% — należy clić jako ekstrakt rozpuszczający się. Ekstrakty niesulfitowane, pozostawiające powyżej 5% osadu nierozpuszczalnego w zimnej wodzie — należy traktować jako ekstrakt nierozpuszczający się.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450	zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170	„
„ „ czysty 99%	300	„
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,53	„
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,52	„
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,69	„
Azotan amonu	100	„
Azotyn sodowy	120	„
Benzol handlowy 90%	92	„
„ czysty	104	„
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50	„
* Boraks	90—100	„
Chlor ciekły	115	„
Chlorek cynku 50° Bé	30	„
*Chlorek wapna bielący	30,6	„
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22	„
Chlorobenzol	165	„
Chloroform czysty	800	„
„ „pro narcosi"	1,800	„
Eter siarkowy	450	„
Fenol czysty	265	„
Formalina 40%	270	„
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	220	„
* „ techniczna 85/88%	160	„
Karbolineum	29,75	„
Klej kostny	230	„
Klej skórny biały	280	„
Krezol czysty	128	„
Kwas azotowy tech. 36° Bé za 100% HNO_3	95	„
Kwas mrówkowy 80%	235	„
Kwas siarkowy 60° Bé	6,00	„
„ solny 19°/21° Bé	12,25	„
„ octowy techn. 30%	100	„
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15	zł.
„ rogowa 13/14%N	40	„
Naftalin surowy prasowany	28,00	„
„ czysty w łuskach	52,50	„
Octan sodu	120	„
„ ołowiu	215	„
Oleina	175	„
Oleum 20%	19,24	„
Olej lniany	147	„
* Potaż kalcynowany 90/95%	120	„
* Potaż żrący topiony 88/92%	140	„
Pirydyna czysta dla celów analitycznych za 1 kg	8,00	„
Smoła preparowana	16,50	„
Saletra amonowa	100	„
Saletra potasowa	130	„
* Saletra sodowa przem. zwyczajna	55	„
* Saletra sodowa rafinowana	75	„
*Salmjak raf.	120	„
Siarczan amonu	28,45	„
* Siarczan miedzi	65—75	„
* Siarczek sodu 60/62%	64	„
Soda amonjakalna	25	„
* „ kaustyczna	60	„
Sól glauberska krystaliczna	7,00	„
Stearyna	155	„
Superfosfat 16% par. Warszawa luzem	10,72	„
Toluol czysty	115	„
Woda amonjakalna chem. czysta zaw. ± 25% NH_3	60	„
Żelatyna techn.	400	„

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.", Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Piusa XI. 3. m. 8, tel. 8-38-78.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Henryków pod Warszawą. Tel. II podm Jabłonna 5. Biuro sprzedaży: Inż. Oskar Gross. Łódź, Piotrkowska 80, tel. 186-12.

Chlorek wapna bielący.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE". Warszawa, Czackiego 14, tel. 5.91-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„FR. KARPIŃSKI SPÓŁKA AKCYJNA", Warszawa, Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER" Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM", Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 206-80.
Zakł. Kauczukowe „PIASTÓW" Sp. Akc., Warszawa, Złota 35, tel. 533-49.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW", Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa. Mazowiecka 7, 5.84-30

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Soda kaustyczna.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Sól glauberska krystaliczna:
„TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 8-75-39.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej—Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11